

PORVOON

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

BORGÅ

NATIONALSTADSPARK

PORVOO BORGÅ

1. LINNAMÄKIEN JA MAARIN ALUE

Pikkulinnamäki on rautakautinen kalmistoalue ajalta 100 eKr– 300 jKr. Silloin se oli matala saari kapeassa meren lahdessa. Iso Linnamäki tunnettaan Suomen suurimpana muinaislinnoitukseksi. Se on ollut käytössä 700–1300-luvulla. Linnamäet ovat rauhoitetuja muinaismuistolain nojalla.

Maarinlahti lienee ollut muinaissatama. Pappilan niityillä kasvaa edelleen runsaasti pitkästä asutushistoriasta kertovia kulttuurikasveja, jotka houkuttelevat niityille ja keidoille erilaisia hyönteisiä.

2. VANHA PORVOO

Porvoon sai kaupunkioikeudet 1380-luvulla. Tuomiokirkko, kellotапuli, katujen ja tonttien sijoittelu ja muutamat kellarit ovat peräisin keskiajalta. 1700-luvulla Porvoon oli Suomen suurimpia kaupunkeja, piisanstuin ja lukio. Vuonna 1760 tulipalo tuhosii 2/3 kaupungin rakennuksista. Jälleenrakennustyö tuotti edustavia kivitaloja, joita ovat yhä osa Vanhan Porvoon kaupunkikuvaan.

3. RAUTATIEASEMAN SEUTU

Junaliljeksen Porvooseen alkoivat 1874. Uusrenessanssityylinen asemarakennus valmistui 1897. Asema-alueella on säilynyt kappale vanhaa Porvoon–Hämeenlinnaa tietä.

4. NÄSINMÄEN HAUTAUSMAA

Näsin hautausmaa on perustettu 1789. Siellä lepää monia kulttuurihistorian merkkipiilottiä, kuten J. L. Runeberg, Ville Vallgren ja Eugen Schaumann. Ensimmäiset aateliskappelit rakennettiin 1793 ja viimeinen 1834. Puutarha-arkkitehti M.G. Stenius suunnitteli 1880-luvulla hautausmaan laajennuksen. Alkuperäisen alueen epäsäännölliset hautakorttelit on säilytetty. Rakennukset ovat kirkkolain nojalla suojeletuja.

5. NÄSIN KARTANO

Näsin kartano mainitaan jo 1500-luvulla Kuninkaankartanona ja aateliston säterikartanona. Pääräkennus on todennäköisesti 1830-luvulta. Kartanon lähellä on suuri siirtolohkare, Näsinkivi. Se ja puistometsä tunnettiin matkailunähtävyytenä jo 1800-luvun lopulla. Polkuverkosto on osittain 1700-luvulta peräisin.

6. LÄNSIRANTA

Länsirannalla toimi puu- ja koneteollisuuskeskittymä 1920-70-luvuilla. Siitä on jäljellä Taidetehtaaksi nimetty teollisuusrakennus, joka yhdessä uudisrakennusten kanssa muodostaa kulttuuri-, campus- ja liiketoimijojen sekä modernin asumisen alueen. Puistovyöhykkeeseen kuuluvat mm. Kärhöpuisto ja August Eklöfin puisto.

7. PORVOONJOEN KAUPUNKIRANNAT

Porvoon kaupungin satama ja laituri rakennettiin Jokikadulle 1848. Paikalla sijainneet ranta-aitat purettiin. Runebergin puisto perustettiin 1867 sataman ja torin välille. Nämä syntyi puistoakseli, johon kuuluvat myös tori, Seurahuoneen puisto ja Kaupunginpisto. Ruotsalainen puutarha-arkkitehti Knut Forsberg laati suunnitelman englantilaisen tyylin mukaan. Runebergin patas sijoitettiin puistoon 1885.

8. EMPIREKORTTELIT

Empirekaupungin asemaakaava laajensi kaupunkialuetta merkittävästi 1800-luvulla. Uudet asuin korttelit varttivat yksikerroksisille puurakennuksille. Puistokadut jäsensivät katuverkkoon. Aleksanterinkadun puukujanne istutettiin 1855.

E. B. Lohrmanni suunnittelemä lukio Borgå Gymnasium rakennettiin 1847-49.

Porvoon kuurojenkoulun kolme puurakennusta ovat vuodelta 1898. C. J. E. Gustafssonin suunnittelemä Runebergin koti on vuodelta 1845. Johan Ludvig Runeberg (1804-1877) asui rakennuksessa perheineen vuodesta 1852 lähtien. Talo on säilytetty 1870-luvun asussa. Se avattiin yleisölle jo 1882.

9. JOONAANMÄEN ULKOILUMETSÄ

Joonaanmäen kukkulalla on erilaisia metsättyypejä, pieniä kosteikkoja, lehtolaikkuja, kallioita sekä niittyjä. Joonaanmäen valaistu ulkoilureitti ja talvisin latuyhteys jatkuvat Humalan ja Stensbölen suuntaan.

10. RUSKIS

Porvoonjoen suistossa sijaitseva ruovikkoalue Ruskis

rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi jo vuonna 1945. Alue on luokiteltu kansainvälisesti arvokkaaksi kosteikkoja ja lintuympäristöksi. Ruskisen alueella on kaksi lintutornia. Kesäisin osalla aluetta laiduntavat naudat huolettuivat lontoaroivojen säälymisestä ja monipuolistumisesta syömällä ruovikkoja.

11. VILLA WILHELMSSBERG

Huivilakulttuuri levisi 1800-luvun lopussa Porvoon saaristoon ja kaupungin läheisille rannoille. Korkealla rantakalliolle Pellinkiin johtaneen maantien varrella sijaitseva Villa Wilhelmsberg lienee rakennettu 1870-luvulla. Huvilassa asuivat 1800-1900-luvun vahitessa taiteilijat Louis Sparre ja Eva Mannerheim-Sparre.

12. EKUDDEN

Ekuddenin luonnonsuojelualueella kasvaa laaja tammi- ja metsählehmustumsi. Luontopolku kiemurtelee lehtojen, rantakallioiden, tervaleppälähtien ja niitytien läpi Sammalvalaisenin lintutornille ja takaisin. Polku lähtee Tarkkisten pallokentän pysäköintialueelta. Ekudden kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluhjelmaan ja on osa Natura 2000 -alueetta.

13. STENSBÖLEN SUOJELUALUEET

Kansainvälisesti arvokkaalla kosteikko- ja linnustonsuojelualueella pesii mm. kalasaaskiä, ruskosuohaukkoja, harmaahaikaroita ja kaulushaikaroita. Rantaluuonnon lisäksi alueella on perinnemaisemia, vanhoja metsiä sekä Stormossenin keidassuo. Suojelualueilla esiintyy useita uhanalaisia tai muuten harvinaiseksi luokiteltuja lajeja, erityisesti perhosia ja sieniä. Stensbölen suojelualueet muodostavat Porvoonjoen suiston kanssa Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan arvokkaimpiin kuuluvan luontokonaisuuden. Stensbölen Kartanon kulttuurimaisema on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. Stensbölen omistaa Svenska Litteratursällskap i Finland.

14. STORMOSSENIN KEIDASSUO

Stormossen on Porvoon suuri suo. Sen pinta-ala on noin 80 ha. Suo edustaa rannikkosalteelle tyypillisiä kerimiekkaita, joissa erikokoiset mättäät eli kermit ja niiden väiset märät kuljut vuorottelevat suon korkeimman hordan ympäillä. Suon kaakkosreunalla on arvokas lehtokorpi, jonka kasvilaistoon kuuluvat mm. metsählehmus, tuoksumatar, lehtopähkämö, kevätlinnusilmä, imikkä ja kotkanpiiri. Myös alueen linnusto on monipuolin. Stormossen kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluhjelmaan ja Natura 2000-verkostoon.

15. SIKOSAARI

Kaupunki sai Sikosaaresta 1546 ja 1602 kuninkaata maita kaski-, metsä- ja laidunmaiksi. Saarella oli 1700-luvulla kolme tiilenpolttouunia, sillä saarella oli runsaasti sekä savea että polttopuuta. Sikosaareen sijoitettiin luotsiasema 1802 ja telakka 1850-luvulla. Saarella rakennettiin 1870-luvulla muutamia huiviloita, ja saaresta tuli myös suosittu retkeilykohde. 1900-luvun alussa saarella oli kivilouhos, josta hakattiin rapakiveä kadunrakennusta varten. Sotien jälkeen saarelle muodostettiin kymmenkunta yksityistä asuintonttia sekä kaksi maatila. Pengerilta kaupungista rakennettiin 1953. Saaren eteläosan metsä on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi. Itäosan metsäalueella on luontopolku.

16. KOKONNIEMI

Kokonniemen urheiluhalli, ulkoilumetsät ja lasketelukseskuvaat ovat suosittuja liikunta- ja ulkoilupaikkoja. Kokonniemen kärkeen rakennettiin kansanpuisto 1900-luvun alussa. Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului viketyt rantaalaiturit, puukujanne, lehtimaja sekä polkuverkosto, joka johti näköalapaikalle. Granittiporaat vievät edelleen kallioille, joissa voi erottaa kallioon hakattuja monogrammeja ja aurinkokellon. Satavuotias lehmuskujanne on jäljellä. Puistoon on siirretty alun perin Kaupunginpuistoon rakennettu nikkarityylinen tarjoilupaviljonki 1800-luvun lopulta. Kokonmäellä on muinaismuistolain nojalla rauhoitetuja hautaröykköitä.

17. GAMMELBACKAN KARTANON PUISTOMETSÄ

Gammelbackan kartanon nimi tunnettiin jo 1500-luvulla. Von Bornsuksi omistetun kartanon 1800-luvulla, jolloin kartanolla oli merkittävä puutarha ja puisto sekä laaja puistometsä, joka ulottui Tornikalliolle ja meren ran-

taan asti. Kartano tuhoutui tulipalossa vuonna 1974. Kartanopuiston aluetta on kunnostettu, jotta kometit tammet, lehmukset ja lehtikuidut saavat paremmien esille. Alueelle on tehty puulaji- ja luontopolut. Gammelbackan rannassa on pienvenesatama. Tornikallion etelärinteellä on kaksi pronssikautista kiviröykkötä. Urheilukentän vieressä on lisäksi muutamia ajoittamattomia muinaismuistojia, kiviröykköitä ja kiveyksiä.

18. HAMARIN KYLÄN RANTA

Hamari on vanha satamatpaikka, jonka edustalla suuret rahtialukset purkivat ja lastasivat. Telakkatoiminta alkoi 1850-luvulla. Samalla alueelle alkoi rakentua telakka- ja sahatööläisten asuinalue.

19. SAHASAARET

Hamari edustalle Kaunissaareen tuli lastauspaikka vuonna 1863 ja höyrysaha 1870. Saha levittäyti varastoineen kolmelle viereiselle saarelle, joita laajennettiin tukemalla rannat puupalautein. Saarilla oli Porvoon Höyrysahan toimisto-, saha- ja asuinrakennuksia, konttori puisto sekä laajat puutavaravarastot taapelein. Saha lopetti toimintansa 1955, jolloin rakennukset purettiin ja maasto tasattiin. Saarten itälaidalla on puutavaran uittoon liittyneitä kanavia rehevine rantapensaiikoineen.

20. LENNÄTINVUOREN LUONNON-SUOJELUALUE

Krimin sodan aikana 1854 rakennettiin Hangon ja Pietarin Kronstadtin välille optinen lennätinlinja. Yksi linjan asemapaikka sijaitsi Haikkoon Lennätinvuorella. Lennätinlinja oli käytössä vain kaksi kesää, sillä sähköinen lennätin syräytti sen. Lennätinvuori on suosittu näköalapaikka, jonka avokallioihin vierailijat ovat hakanneet nimii ja muutamia purjeveneiden kuvia. Lennätinvuoren luonnonsuojelualue perustettiin 1961, ja kallion lähelle rakennettiin pieni näköalatorni 1990-luvulla.

21. HAIKON KARTANO

Haikko mainitaan kirjoituksissa jo 1382. Alue kuului 1400-luvulla viipuriilaiselle dominikaaniluostarille. 1800-luvulla Haikon kartanossa elettiin vilkasta huvileilämää. Armas Lindgrenin suunnittelemä kartanon pääräkennus on vuodelta 1913. Kartanon puisto edustaa 1800-luvun romanttista maisemapiistoa. Kartanossa toimii matkailualan yritys Hotelli Haikon kartano.

22. ALBERT EDELFELTIN ATELJEEMUSEO

Albert Edelfelt osti 1880 Haikosta tilanhoitajan asunnon. Hän rakensi tontille ateljeen 1883. Taiteilija palasi Pariisista kesäisin Haikkooseen, jonka asemamissa hänen mäistäjänsä merkitsivät työnä. Ateljee avattiin museoona yleisölle 1951.

23. BJÖRKHOLMENIN LUOTSIASEMA

Haikkoon selän laivaliikennettä varten perustettiin pienelle Björkholmin saarelle luotsiasema 1899. Nikkaryylinen rakennus on hyvin säilynyt valtakunnallisesti merkittävä rakennushistoriallinen kohteen.

24. HAIKKONSELKÄ JA BARLASTHOLMEN

Haikkoon selän laivaliikennettä varten perustettiin pienelle Björkholmin saarelle luotsiasema 1899. Nikkaryylinen rakennus on hyvin säilynyt valtakunnallisesti merkittävä rakennushistoriallinen kohteen.

25. MÄNTYSAARI JA STORNÄSUDDEN

Mäntysaari on Porvoon kaupungin ulkoilusaari lähellä Emäsalon pohjoiskärkeä. Stornässudden on Uudenmaan virkistysaluehdyksien ulkoilu- ja virkistysalue Emäsalon pohjoiskärjessä. Alue on tarkoitettu veneilyyn etappikohteeksi tai maitse tultaessa päiväretkeilyyn.

VESIALUEET JA SAARISTO

Stensbölenlahden ja Ruskisen luonnonsuojelualueen suojeleut vesialueet kuuluvat kansalliseen kaupunkipiistoon.

Porvoonjoen suiston – Stensbölen Natura 2000 -alue on suojeiltu sekä lintu- että luontodirektiivin perusteella. Valtakunnalliseen lintutesien suojeleluohjelmaan kuuluvat Ruskis, Kaupunginselkä ja Stensbölen selkä. Arvokas lintutesialue ulottuu Porvoonjoen suistosta Emäsalon pohjoiskärkeen asti.

Ruskisen luonnonsuojelualueella on linnuston takia liikkumisrajoitus 1.4.–31.8. välisenä aikana.

1. BORGBACKARNA OCH MAREN

Lilla Borgbacken är en begravningsplats från järnåldern, ca 100 f.Kr. – 300 e.Kr. Då var den en låg holme i en smal havsvik. Stora Borgbacken anses vara Finlands största forntida befästning. Den var i bruk från 700- till 1300-talet. Såväl stora som Lilla Borgbacken är fridlysta med stöd av lagen om fornminnen.

Fornlida torde Maren ha varit en hamn vid foten av Borgbackarna. På prästgårdssängarna finns fortfarande rikligt med kulturväxter som minner om en lång bosättningshistoria och lockar många olika insekter till dessa ängar och fält.

2. GAMLA BORGÅ

Borgå fick stadsrättigheter på 1380-talet. Domkyrkan, klockstapeln, placeringen av gator och tomter, och nägra källare härstammar från medeltiden. På 1700-talet var Borgå en av Finlands största städer.

Kulturlivet berikades då handeln ökade och biskopssätet och gymnasiet flyttades hit. År 1760 förstörde en eldsvåda 2/3 av stadens byggnader. Återuppförningen resulterade i representativa stenhushus, vilka fortfarande utgör en del av Gamla stans gatubild.

3. JÄRNVÄGSSTATIONEN

Tågtrafiken till Borgå inleddes år 1874 tack vare ett privat bolag. Stationsbyggnaden i nyrenässans blev färdig år 1897.

4. NÄSEBACKENS BEGRAVNINGSPLATS

Näse begravningsplats anlades år 1789. Många kulturhistoriska märkespersoner har fått sin sista viloplats där, bl.a. J.L. Runeberg, Ville Vallgren och Eugen Schaumann. De första adliga kapellen byggdes år 1793 och det sista år 1834. Trädgårdskonstnären M.G. Stenius planerade på 1880-talet utvidgningen av gravgården. Det ursprungliga området oregelbundna gravkvarter har bibehållits. Byggnaderna är skyddade med stöd av kyrkologen.

5. NÄSE GÅRD

Näse gård omnämns första gången redan på 1500-talet som kungsgård och adelskapets säterirusthåll. Huvudbyggnaden är sannolikt från 1830-talet. Intill gården ligger ett stort flyttblock som kallas Näsetenen. Parkskenen och jättestenen var sevärdheter för turisterna redan i slutet av 1800-talet. Nätverket av stigar härstammar delvis från 1700-talet.

6. VÄSTRA ÅSTRANDEN

Under tidsperioden 1920–70 koncentrerades många trä- och maskinverkstäder till västra åstranden. Av dessa byggnader återstår bara den som kallas Konfabriken. Kring den skapas nu ett kvarter av kulturcampus och affärsverksamhet samt modernt boende. Parkzonen omfattar bl.a. Klematisparken och August Eklöfs park med Lantdagstriptyken som medelpunkt.

7. STADSSTRÄNDERNA VID BORGÅ Å

Borgå stad byggde hamn och kaj vid Ågatan år 1848. De bodar som fanns där revs. Runebergs park anlades år 1867 mellan hamnen och torget. Härigenom uppstod en parkaxel som omfattade torget, Societethusets park och Stadsparken. Den svenska trädgårdskonstnären Knut Forsberg gjorde upp en plan enligt modern engelsk stil. Runebergs staty placerades i parken år 1885.

8. EMPIREKVARTEREN

Empirestadens stadsplan utvidgade stadsområdet märkbart i början av 1800-talet. De nya bostadskvarteren reserverades för trähus i en våning. Gatunätet utgjordes av parkgator. Alexandersgatans allé planterades 1855. Ritat av E.B. Lohrmann uppfördes Borgå Gymnasium åren 1847–49. De tre trädbyggnaderna som tillhörde Dövskolan i Borgå härstammar från år 1898. Runebergs hem ritades av C.J.E. Gustafsson år 1845. Johan Ludvig Runeberg (1804–1877) bodde där med sin familj från 1852. Huset har bevarats så som det såg ut på 1870-talet. Det öppnades för allmänheten redan år 1882.

9. JONASBACKENS FRILUFTSSKOG

På Jonasbacken finns olika skogstyper, små våtmarker, en bäck, lundar, berg och ängar. Jonasbackens upplysta friluftsrutt fortsätter vintertid med ett skidspår mot Humla och Stensböle.

10. RUSKIS

Där Borgå å rinner ut i havet ligger den vassbevuxna havsviken Ruskis, skyddad som naturskyddsområde redan år 1945. Ruskis har klassificerats som internationellt värdefull fågelvåtmark, och där finns två fågeltorner. Sommartid bevaras naturvärden och mångfaldet av nötkreaturen som betar av vassruggen.

11. VILLA WILHELMSSBERG

Villakulturen spred sig under slutet av 1800-talet till Borgå skärgård och stränderna nära staden. Villa Wilhelmsberg ligger på höga strandklippor nära landsvägen till Pellinge och torde ha byggts på 1870-talet. Kringsekelskiftet bodde konstnärerna Louis Sparre och Eva Mannerheim-Sparre i villan.

12. EKUDDEN

På Ekuddens naturskyddsområde växer en vidsträckt ek- och skogsblandskog. Naturstigen bjuder på lundar, strandklippor, klibbal, ängar och fågeltornet i Sammalaviken. Stigen startar från parkeringen vid bollplanen i Tarkis. Ekudden hör till det riksomfattande lundskyddssprogrammet och utgör en del av Natura 2000.

13. STENSBÖLE SKYDDSOMRÅDE

Inom detta internationellt värdefulla våtmarks- och fågelskyddsområdet häckar bl.a. fiskgjuse, brun kärrhök, gråhäger och rördrom. Förutom strandnaturen omfattar Stensböle också kulturlandskap, gamla skogar och högmosser. Stormossen.

Många hotade eller sällsynta arter förekommer på skyddsområdet, i synnerhet fjärilar och svampar. Till sammans med Borgå åmynnings utgör Stensböle skyddsområde en naturhelhet som hör till de mest värdefulla i södra Finland. Kulturlandskapet kring Stensböle gård är en nationellt betydelsefull kulturhistorisk miljö. Stensböle gård ägs av Svenska litteratursällskapet i Finland.

14. STORMOSSSENS HÖGMOSSE

Stormossen är den största mossen i Borgå. Dess areal är ca 80 hektar. En sådan högmossa med koncentriskt ordnade tuvstränger är typisk för kusterna. Ett värdefullt lundkärr är beläget på dess sydöstra kant, och där växer bl.a. skogsland, myrsk, knolsyrsa, gulpudra och strutbräken. Också området fågelbestånd är mångsidigt. Stormossen hör till det nationella myrskyddssprogrammet och till nätverket Natura 2000.

15. SVINÖ

År 1546 och 1602 erhöll staden av konungen landområden på Svinö för svedje-, skogs- och betesbruk. På ön byggdes tre tegelbränningsugnar under 1700-talet, eftersom där fanns rikligt med lera och brännved. En lotsstation placerades på Svinö år 1802 och ett varv på 1850-talet. Under 1850-talet byggdes där några villor och ön blev ett populärt utflyktsmål. För hundra år sen hackades gatustenar ut ett stenbrott på Svinö. Efter krigen såldes ett tiotal privata bostadstomter och två jordbrukslägenheter på ön. Kulvertbron från staden byggdes år 1953. Skogen på södra Svinö har fredats som naturskyddsområde. Genom östra sidans skogsområde ringlar en naturstig.

16. KOKONUDDEN

Sportshallarna, friidrottskogarna och slalomcentret på Kokonudden är populära ställen för motion och friidrottsliv. På Kokonuddens spets byggdes i början av 1900-talet en folkpark. Den ursprungliga parkplanen omfattade stenlagda bryggor, allé, berså och dessutom stigar som ledde upp till bergets utsiktsplatser. Granittrapporna leder fortfarande till berget, där man kan urskjuta inristade monogram och ett solur. Den hundraåriga allén av lindar finns också kvar. Den snickarglada serveringspaviljongen från slutet av 1800-talet, ursprungligen byggd för Stadsparken, har flyttats ut till Kokon.

17. PARKSKOGEN KRING GAMMELBACKA GÅRD

Namnet Gammelbacka gård är känt redan från 1500-talet. Släkten von Born ägde herrgården på 1800-talet, då den hade en betydande trädgård och park, och likaså en parkskog som sträckte sig till Tornberget och ända till havet. Herrgården förstördes i en eldsvåda år 1974. Den gamla herrgårdsparken har börjat sättas i skick, så att parkens stägliga ekar, lindar och lärkräd bättre kommer till sin rätt. Där finns stigar med information om trädslag och naturen. Gammelbacka strand har en småbåtshamn. På sydslutningen

av Tornberget finns två stenrören från bronsåldern. Bredvid sportplanen finns ytterligare några odaterade forntidsminnen, stenrören och stenläggningar.

18. HAMMARS STRAND

Hammars är en gammal hamnplats, där stora fraktfartyg lossades och lastades ute på redden. Varvsverksamheten inleddes på 1850-talet. Samtidigt påbörjades även bygget av ett bostadsområde för varvs- och sågarbetarna.

19. SÄGHOLMARNA

Ytterom Hammars anlades en lastningsplats år 1863 och en ångsåg 1870. Sägen med lager bredde ut sig över tre bredvidliggande holmar, som utvidgades genom att stränderna stöttades med pålvärk. På holmarna fanns Borgå ångsågs kontors-, såg- och bostadsbyggnader, kontorets park och stora tråvarulager i staplar. Sägverksamheten lades ned år 1955, då byggnaderna revs och marken jämnades. På östra sidan av holmarna finns kanaler som användes för stockflötning och nu kantas av frodiga strandbuskage.

20. TELEGRAFBERGETS NATURSKYDDS-OMRÅDE

Under Krimkriget uppfördes år 1854 en optisk telegraflinje mellan Hangö och Kronstadt invid S:t Petersburg. En av linjens stationer fanns på Telegrafberget i Haiko. Telegraflinjen var i bruk endast två somrar, sedan ersattes den av elektrisk telegrafi.

Telegrafberget är en populär utsiktsplats. På dess bara berg har besökare hacket in sina namn och några bilder av segelbåtar. År 1961 blev Telegrafberget naturskyddsområde, och ett litet utsiktstorn på bergets högsta punkt uppfördes på 1990-talet.

21. HAJKO HERRGÅRD

I skrift finns namnet Haiko nedtecknat redan år 1382. På 1400-talet hörde området till ett dominikankloster i Viborg. På 1800-talet levdes ett livligt villaliv i herrgården. Den nuvarande huvudbyggnaden är ritad av Armas Lindgren år 1913. Parken kring herrgården är en romantisk landskapspark, typisk för 1800-talet. Idag verkar där turismföretaget Hotelli Haikon kartano.

22. ALBERT EDELFELTS ATELJÉMUSEUM

Albert Edelfelt köpte år 1880 Haikos förvaktarbostad. Han låt uppföra en ateljé på tomten år 1883. Konstnären återvände varje sommar från Paris till Haiko, och i omgivningarna där har han målat många av sina betydelsefulla verk. Ateljén öppnades som museum för allmänheten år 1951.

23. BJÖRKHOLMENS LOTSSTATION

För båttrafiken på Haikofjärden grundades en lotsstation på Lilla Björkholmen år 1899. Lotsstationen är en välbevarad stockbyggnad med snickarglada detaljer, och av betydande byggnadshistoriskt värde också nationellt sett.

24. HAIKOFJÄRDEN OCH BARLAST-HOLMarna

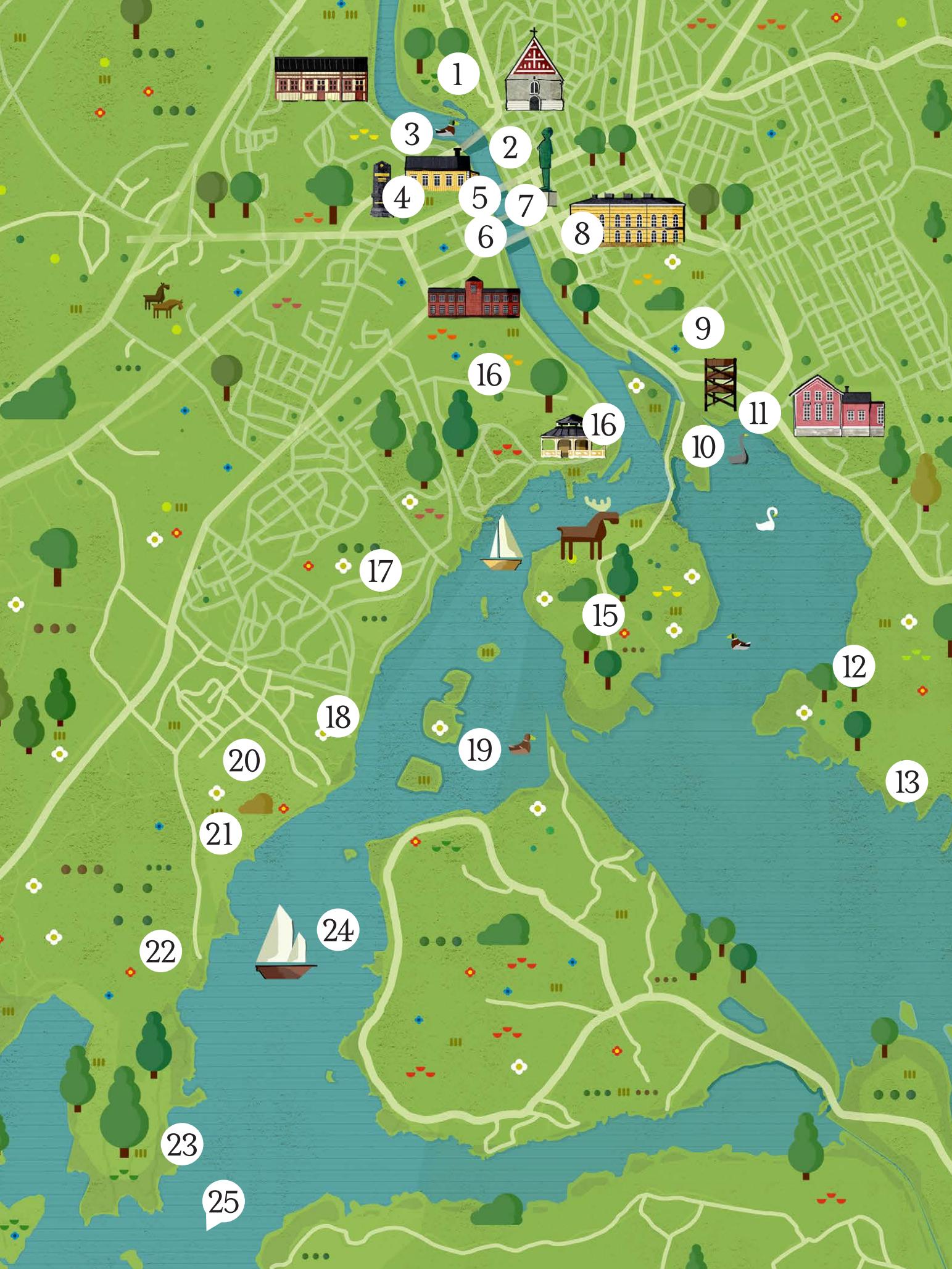
Farleden över Haikofjärden utgör trafikförbindelsen sjövägen till Hammars och vidare till Borgå hamn. Ytter och Lilla Barlastholmen utanför Kråkö är små holmar där de segelfartyg som skulle in till Borgå lämnade sin barlast. Därfor hamnade här också växter av främmande ursprung.

25. REKREATIONSOMRÅDENA PÅ FURUHOLMEN OCH STORNÄSSUDDEN

Furuholmen är en liten friluftsholme nära Emsalös nordliga udde som ägs av Borgå stad. Stornäsudden på norra Emsalö är ett frilufts- och rekreativområde som administreras av Föreningen Nylands friluftsområden. Den är avsedd som etappmål för båtfarare eller dem som gör utfärder landvägen.

VATTENOMRÅDENA OCH SKÄRGÅRD

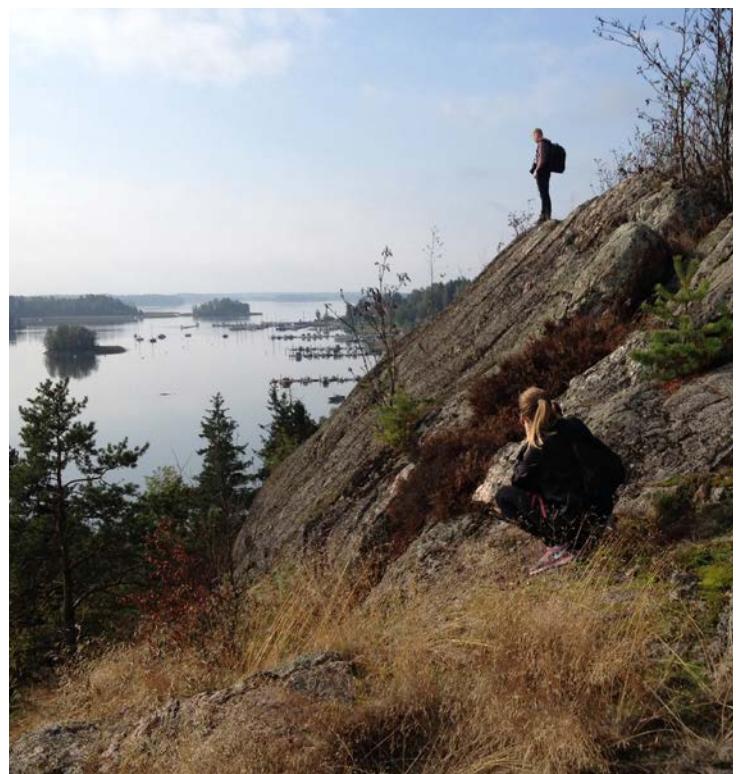
Till Nationalstadsparken hör de skyddade vattenområdena inom Stensböleviken och Ruskis. Stensböle Natura 2000 -området vid Borgå å utlopp är skyddat både på basen av fågell- och naturdirektivet. Till det riksomfattande skyddsprogrammet för fågelvatten hör Ruskis, Stadsfjärden och Stensbölefjärden. Det värdefulla fågelvattenområdet sträcker sig från älven i Emsalö. P.g.a. fågelbeständet råder begränsad tillgänglighet inom Ruskis naturskyddsområde under perioden 1.4–31.8.

PORVOON KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO BORGÅ

NATIONALSTADSPARK

1. LINNAMÄKIEN JA MAARIN ALUE
BORGEACKARNA OCH MAREN
2. VANHA PORVOO
GAMLA BORGÅ
3. RAUTATIEASEMAN SEUTU
JÄRNVÄGSSTATIONEN
4. NÄSINMÄEN HAUTAUSMAA
NÄSEBACKENS BEGRAVNINGSPLOTS
5. NÄSIN KARTANO
NÄSE GÅRD
6. LÄNSIRANTA
VÄSTRA ÅSTRANDEN
7. PORVOONJOEN KAUPUNKIRANNAT
STADSSTRÄNDERNA VID BORGÅ Å
8. EMPIREKORTTELIT
EMPIREKVARTEREN
9. JOONAANMÄEN ULKOILUMETSÄ
JONASBACKENS FRILUFTSSKOG
10. RUSKIS
11. VILLA WILHELMSSBERG
12. EKUDDEN
13. STENSBÖLEN SUOJELUALUEET
STENSBÖLE SKYDDSDOMRÄDE
14. STORMOSSENIN KEIDASSUO
STORMOSSENS HÖGMOSSE
15. SIKOSAARI
SVINÖ
16. KOKONNIEMI
KOKONUDDEN
17. GAMMELBACKAN KARTANON PUISTOMETSÄ
PARKSKOGEN KRING GAMMELBACKA GÅRD
18. HAMARIN KYLÄN RANTA
HAMMARS STRAND
19. SAHASAARET
SÅGHOLMARNA
20. LENNÄTINVUOREN LUONNONSUOJELUALUE
TELEGRÄFBERGETS NATURSKYDDSDOMRÄDE
21. HAIKON KARTANO
HAIKO HERRGÅRD
22. ALBERT EDELFELTIN ATELJEEMUSEO
ALBERT EDELFELTS ATELJÉMUSEUM
23. BJÖRKHOLMENIN LUOTSIASEMA
BJÖRKHOLMENS LOTSSTATION
24. HAIKKONSELKÄ JA BARLASTHOLMEN
HAIKOFJÄRDEN OCH BARLASTHOLMARNA
25. MÄNTYSAARI JA STORNÄSUDDEN
FURUHOLMEN OCH STORNÄSUDDEN

Porvoon kansallinen kaupunkipuisto

sijoittuu keskelle kaupunkialuetta. Se alkaa Pappilanpellolta, kulkee keskustan läpi ja jatkuu noin 10 km etelään ja noin 8 km itään. Kaupunkipuistossa ovat mukana keskeiset muinaismuistoalueet, historiallisia kaupunkialueita, vakiintuneet vanhat puisto- ja virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokaita ovat Porvoonjoen suiston kansainvälisti merkittävä lintulahti ja Stensbölen luonnonsuojelualueet. Jokirannan puistovyöhyke ja rantapromenadi tarjoavat viihtyisän lähivirkistyspaikan kaupunkilaisille.

Jo 1800-luvulta lähtien keskeisiä virkistysalueita ovat olleet Näsin puistometsä, Kokonniemen kansanpuisto, Joonaanmäki, Gammelbackan kartanon entinen puisto sekä näköalapaikat Tornikallio ja Haikko Lennätintuori. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita ovat Haikon kartano, Edelfeltin ateljeemuseo, Villa Wilhelmsberg sekä Stensbölen kartanoa ympäröivä kulttuurimaisema.

Alueen maapinta-ala on noin 1122 hehtaaria. Vesialueita on kansallisen kaupunkipuiston rajoukseen sisällä noin 1030 ha, Ruskisen ja Stensbölen luonnonsuojelualueiden vesialueet ovat yhteensä noin 459 ha. Pohjoisessa alue liittyy Porvoon jokilaakson kansallismaisemaan.

Nationalstadsparken i Borgå ligger mitt i stan. Den börjar från Prästgårdsängen, löper genom centrum och fortsätter ca 10 km söderut och ungefär 8 km i österled. Nationalstadsparken omspänner såväl viktiga fornfyndsområden, historiska urbana miljöer, etablerade parker och natur för friluftsliv samt naturskyddsområden.

Med tanke på den biologiska mångfalden är i synnerhet åmynningens internationellt betydelsefulla fågelvik och Stensbölé naturskyddsområden viktiga. Åstrandens parkbälte och strandpromenad erbjuder ett trivsamt och centralt rekreationsområde för stadsborna.

Redan från 1800-talet har Näs parkskog, Kokonuddens folkpark, Jonasbacken, Gammelbacka gårds forna park och utsiktsplatserna Tornberget och Telegrafberget i Haiko varit centrala friluftsområden. Kulturhistoriskt betydelsefulla är Haiko herrgård, Edelfelts ateljémuseum, Villa Wilhelmsberg och det kulturlandskap som omger Stensbölé gård.

Nationalstadsparkens landområde är ca 1122 hektar, och vattenarealen ca 1030 hektar. Naturskyddsområdena i Ruskis och Stensbölé omfattar totalt ca 459 vattenhektar. I norr ansluter området till nationallandskapet Borgå ådal.